

NƠI THÀNH LẬP CHI BỘ ĐẢNG ĐẦU TIÊN "QUANG ÁNH MINH"

1. Tên gọi di tích:

Nơi thành lập Chi bộ Đảng đầu tiên "Quang Ánh Minh"

2. Địa điểm và đường đi đến di tích:

a) Địa điểm di tích:

Nay là thôn Thuận An, xã Tam Hải, huyện Núi Thành, tỉnh Quảng Nam.

b) Đường đi đến di tích:

UBND xã Tam Hải cách trung tâm huyện Núi Thành khoảng 7km về hướng Đông. Từ UBND xã đi khoảng 2km, sau đó rẽ trái khoảng 100 mét về hướng Bãi Bắc là đến địa điểm di tích Chi bộ Đảng đầu tiên huyện Núi Thành có tên gọi là Chi bộ An Hòa hay còn gọi là "Quang Ánh Minh".

3. Phân loại di tích:

Căn cứ vào kết quả khảo sát, nghiên cứu di tích về việc phân loại di tích theo quy định tại Điều 11 Nghị định số 98/2010/NĐ-CP ngày 21 tháng 9 năm 2010 thì di tích Nơi thành lập Chi bộ Đảng đầu tiên "Quang Ánh Minh" là *di tích lịch sử cách mạng*.

4. Sự kiện, nhân vật lịch sử, đặc điểm của di tích:

Tháng 10 năm 1930, tại Quảng Nam, xảy ra đợt khủng bố, thực dân Pháp bắt giam nhiều Đảng viên và quần chúng cách mạng, phá vỡ nhiều tổ chức cơ sở của Đảng ta. Ở Tam Kỳ, Đảng viên bị địch bắt giam gần như hầu hết (đồng chí Tư Định bị kết án 3 năm tù, Hồ Đắc Thành 1 năm, Phan Kinh 9 tháng...). Sau đó, địch tiếp tục truy lùng, bắt bớ những người chúng nghi là "tuyên truyền cộng sản", quản thúc, giám sát chặt chẽ những chính trị phạm, mở phiên tòa xét xử "cộng sản", đưa đi giam giữ ở các nhà tù: Lao Bảo, Buôn Ma Thuột, Kon Tum. Nhằm đánh phá phong trào cách mạng ở địa phương, ngoài ra chúng còn lập hệ thống đoàn phu (gồm phu đoàn, tổng đoàn, xã đoàn) và hội đồng tộc biểu, cầm quản tam tỵ ngũ, làm thêm điểm canh, xích hậu... để theo dõi những người cộng sản, kìm kẹp nhân dân.

Trong lúc phong trào cách mạng toàn tỉnh đang gặp nhiều khó khăn, ở vùng cửa biển An Hòa (kể cả các xã lân cận thuộc phía Nam phủ ủy Tam Kỳ) được sự cổ vũ từ phong trào cách mạng Quảng Ngãi, nơi có cao trào cách mạng những năm 1930-1931, đầu năm 1932, nhóm thanh niên cách mạng ở Bàn Than (An Hòa) được thành lập từ năm 1929, vẫn tiếp tục hoạt động. Nhóm được Hồ Đắc Thành, Phan Kinh, sau khi ra tù, liên lạc và chuyển thành Cứu tế đỏ, hoạt động theo điều lệ của Hội và Cương lĩnh của Đảng Cộng sản Đông Dương. Tổ chức có bốn (04) người do đồng chí Võ Minh phụ trách. Chỉ trong một thời gian ngắn, tổ chức Cứu tế đỏ Bàn Than đã giúp thành lập 14 tổ Cứu tế ở một số xã với trên 70 Hội viên. Nội dung hoạt động của các tổ chức này chủ yếu là học tập, thảo luận Chương trình, Điều lệ Đảng Cộng sản Đông Dương, Đề tam Quốc tế, tiểu sử Stalin...; vận động ủng hộ tiền để giúp tù chính trị và đóng hội phí (nhiều người ủng hộ từ 1 đến 7 đồng); in tài liệu tuyên truyền và phát triển tổ chức.

Trước yêu cầu phát triển phong trào cách mạng, nhất là sự lớn mạnh của Hội cứu tế đỏ; Hội viên cứu tế đỏ An Hòa đã bắt liên lạc được với tổ chức Đảng ở Quảng Ngãi và được sự giúp đỡ của Tỉnh ủy Quảng Ngãi, quyết định thành lập Chi bộ An Hòa ngày 02 tháng 12 năm 1932, tại rừng dừa Đồng Dân, thôn Thuận An, xã An Hòa (trước kia là thôn 1, Tam Hải), lấy tên là Chi bộ "Quang Ảnh Minh" gồm có ba (03) đảng viên: Võ Minh, Trần Học Giới và Lương Hợp Phổ (Ngọt), do đồng chí Võ Minh làm Bí thư. Đến tháng 4 năm 1933, được công nhận là Chi bộ chính thức. Đây là Chi bộ đầu tiên của Đảng bộ huyện Núi Thành.

Sau khi thành lập, đảng viên trong Chi bộ An Hòa đã tích cực tuyên truyền cách mạng và nhanh chóng thành lập được ba (03) tổ Cứu tế đỏ: ấp Thuận An (Bản Than) 1 tổ, có 3 hội viên do đồng chí Trần Học Giới phụ trách; ấp Đồng Tuấn 1 tổ, 3 hội viên do đồng chí Võ Minh phụ trách; ấp Xuân Mỹ (xóm biển) 1 tổ, 3 hội viên do đồng chí Lương Hợp Phổ phụ trách và một tổ thanh niên Cộng sản Đoàn, có 5 đoàn viên, do đồng chí Lê Trọng Nghĩa làm tổ trưởng. Đến tháng 2 năm 1933, chi bộ kết nạp thêm 3 đảng viên mới: Phan Truy, Huỳnh Quang Minh (Diệu) và Đào Thuận Thắng (Kiên). Đến tháng 4 năm 1933, chi bộ phát triển thêm 3 đảng viên nữa và lập thành 3 tổ Đảng. Chi bộ cũng mở rộng hoạt động đến các xã, liên lạc với quần chúng trong tổ chức cứu tế trước đây, chuẩn bị cho việc phát triển tổ chức Đảng và tổ chức quần chúng, mở rộng phong trào ra toàn phủ. Đến cuối tháng 5 năm 1933, Chi bộ đã phát triển thêm một số tổ cứu tế ở An Hòa, Vân Trai và Tịch Tây (An Hòa tổ 1, 6 hội viên do Võ Công Toàn làm tổ trưởng; Vân Trai 1 tổ 3 hội viên do Võ Sạ làm tổ trưởng; Tịch Tây 1 tổ 3 hội viên do Nguyễn Nhật Tấn làm tổ trưởng). Cùng với việc tuyên truyền xây dựng tổ chức, Chi bộ đã vận động quần chúng trong xã An Hòa đấu tranh với bọn lý hương, chức sắc, đòi bãi bỏ tệ cúng tế, cần biểu, làm phí phạm công quỹ và thi giờ của nhân dân, chống thái độ cường hào, ức hiếp nhân dân. Phong trào ở xã An Hòa đã ảnh hưởng ra các xã trong vùng, quần chúng đứng lên đấu tranh chống tệ "xôi thịt", cần biểu và thái độ cường hào của lý hương, tiêu biểu là cuộc "phá chay" (do bọn lý trưởng tổ chức) ở Phú Xuân Hạ (Tam Quang).

Sự hoạt động của chi bộ An Hòa đã ảnh hưởng ra toàn phủ, nhất là qua việc lãnh đạo công nhân mỏ vàng Bồng Miêu bãi công ngày 21 tháng 2 năm 1933, đấu tranh đòi phụ cấp đất đỏ và thực hiện chế độ bảo hiểm, tổ chức rất đông công nhân làm đường xe lửa đoạn Trà Lý - Bích Ngô, ga Trường Xuân đấu tranh đòi giảm giờ làm và phát lương đúng kỳ... Các cuộc đấu tranh của công nhân và nhân dân lao động, tuy còn hạn chế về tổ chức lãnh đạo và quy mô, nhưng đã chứng tỏ tinh thần chống áp bức, bóc lột, đòi quyền dân sinh, dân chủ của công nhân và nhân dân lao động Tam Kỳ luôn luôn được nuôi dưỡng và sẵn sàng đứng lên giành quyền sống khi được sự cổ vũ và lãnh đạo.

Chi bộ An Hòa hoạt động tích cực, nhanh chóng phát triển tổ chức lực lượng, mở rộng phạm vi hoạt động ra toàn phủ. Trước tình hình ấy, đầu năm 1933, được sự chỉ đạo của Miền ủy miền Đông Nam Bộ Chi bộ An Hòa đã tổ chức cuộc họp tại rừng Định Phước (Tam Nghĩa) để kiểm điểm sự hoạt động của chi bộ và thành lập lại Tỉnh ủy lâm thời Quảng Nam sau khi bị bể vỡ; sự phát triển nhanh chóng của Chi bộ An Hòa và yêu cầu của phong trào cách mạng Quảng Nam. Tỉnh ủy lâm thời Quảng Nam đã lập lại gồm có ba (03) đồng chí: Võ Minh - Bí thư, Lương Hợp

Phó phụ trách tuyên huấn, Trần Học giới phụ trách liên lạc với Tỉnh ủy Quảng Ngãi và liên lạc với cấp trên và ra tờ báo Cờ đỏ để tuyên truyền đường lối cách mạng của Đảng.

Sau khi thành lập lại Tỉnh ủy, đồng chí Võ Minh thôi giữ chức Bí thư Chi bộ An Hòa và đồng chí Phan Truy được phân công làm Bí thư; đặc biệt được sự chỉ đạo của Tỉnh ủy, chỉ trong thời gian 3 tháng, phong trào cách mạng Nam Tam Kỳ phát triển mạnh, từ một xã An Hòa có tổ chức Đảng (chi bộ) đã phát triển ra các xã Tam Quang, Tam Hiệp, Tam Mỹ... và có trên 20 đảng viên. Trước yêu cầu đó, Tỉnh ủy quyết định thành lập Phủ ủy lâm thời Tam Kỳ.

Tỉnh ủy lâm thời giao trách nhiệm cho chi bộ An Hòa, do đồng chí Phan Truy làm Bí thư, phát triển tổ chức Đảng trong toàn phủ Tam Kỳ. Cùng với các đồng chí trong chi bộ, đồng chí Phan Truy đã liên lạc lại với số quần chúng của các tổ cứu tế thành lập năm 1932, ngày 15/8/1933, ngày đánh dấu một sự kiện quan trọng đó là ngày thành lập Phủ ủy Tam Kỳ, ngày ra đời của 3 đảng bộ huyện Núi Thành - Phú Ninh - Thành phố Tam Kỳ.

5. Sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng liên quan đến di tích:

Nơi thành lập Chi bộ Đảng đầu tiên "Quang Ánh Minh" là di tích lịch sử cách mạng nên không có đặc điểm sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng.

6. Khảo tả di tích:

Di tích cách trung tâm huyện Núi Thành khoảng 5 km về hướng Đông. Từ UBND xã đi khoảng 1.5 km, sau đó rẽ trái khoảng 100 mét về hướng Bãi Bắc là đến địa điểm di tích Chi bộ Đảng đầu tiên có tên gọi là Chi bộ An Hòa hay còn gọi là "Quang Ánh Minh". Tại di tích, nơi thành lập Chi bộ Đảng đầu tiên, nay thuộc sự quản lý của Hội Dừa Đồng dân.

7. Giá trị của di tích:

Chi bộ An Hòa (Quang Ánh Minh) được thành lập, đánh dấu bước phát triển mới của phong trào cách mạng địa phương. Chi bộ An Hòa ra đời góp phần tạo sự phát triển liên tục của phong trào cách mạng ở Tam Kỳ và toàn tỉnh Quảng Nam. Nơi đây, là địa chỉ đỏ của xã Tam Hải hôm nay, được xem là di tích lịch sử của địa phương trong việc giáo dục truyền thống yêu nước cho thế hệ trẻ trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, gìn giữ, tôn tạo và phát huy giá trị di tích là việc cần làm để di tích Nơi thành Chi bộ Đảng đầu tiên "Quang Ánh Minh" sống mãi trong tâm thức của người dân Núi Thành nói riêng và nhân dân tỉnh Quảng Nam nói chung.

8. Thực trạng bảo vệ và phát huy giá trị:

Khu vực di tích trước kia, nay vẫn là một rừng dừa rộng, người dân đến đây trồng cây (chủ yếu là cây dừa), xung quanh giáp một số nhà dân và biển. Hiện tại để bảo tồn, phục dựng và phát huy giá trị di tích, trước mắt người dân đã tổ chức thành hội gồm khoảng 10 đến 15 người, thay nhau bảo vệ di tích. Khu vực Rừng dừa Đồng dân so với nay vẫn không thay đổi nhiều, là địa điểm thuận lợi trong việc phục hồi cảnh quan di tích.

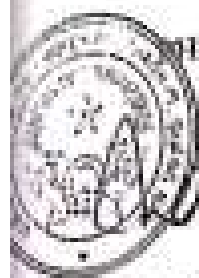
9. Phương hướng bảo vệ và phát huy giá trị:

Đất nước đã bước sang giai đoạn xây dựng và phát triển. Việc tôn tạo những di tích lịch sử, giáo dục truyền thống cho thế hệ hôm nay và mai sau nhờ đến những chiến công, sự hy sinh của cha anh là điều cần thiết.

Để có cơ sở pháp lý khoanh vùng bảo vệ, trên cơ sở đó các cấp có thẩm quyền xem xét tiến hành lập hồ sơ khoa học trình UBND tỉnh xét cấp bằng công nhận di tích, đồng thời chính quyền địa phương khoanh vùng bảo vệ, cấm mốc gìn giữ di tích không bị xâm hại và điều quan trọng hơn là lưu giữ được giá trị lịch sử văn hóa, truyền thống yêu quê hương, đất nước cho thế hệ mai sau.

10. Tài liệu tham khảo:

1. Lịch sử Đảng bộ Quảng Nam – Đà Nẵng (1930 – 1975).
2. Lịch sử Đảng bộ huyện Núi Thành (1954 – 1975).
3. Ghi chép diễn giả tại di tích, lời kể của các lão thành cách mạng.

HỒ CHỦ TỊCH

Phan Như Trường

Núi Thành, ngày 20 tháng 12 năm 2013

NGƯỜI LẬP HỒ SƠ

Hoàng Thị Minh Lý

**PHÒNG VĂN HÓA VÀ THÔNG TIN HUYỆN
TRƯỞNG PHÒNG**

Nguyễn Văn Xứng